

КОНВЕНЦІЯ РАДИ ЄВРОПИ ПРО ЗАХИСТ ДІТЕЙ ВІД СЕКСУАЛЬНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

ЛАНСАРОТСЬКА
КОНВЕНЦІЯ

Глобальний інструмент
захисту дітей від
сексуального насильства

Будуємо Європу
для дітей та
разом з дітьми

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ПОСИЛЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ

■ Сексуальна експлуатація та сексуальне насильство вважаються одними із найгірших форм насильства стосовно дітей. Згідно зі статистичними даними приблизно кожна п'ята дитина в Європі стає жертвою тієї чи іншої форми сексуального насильства; у чотирьох із п'яти випадків такого насильства кривдником дитини є особа, яку ця дитина знає. Сексуальне насильство стосовно дітей може набувати різних форм, зокрема таких: сексуальне насильство в сім'ї або у колі довіри, сексуальна експлуатація (проституція або створення матеріалів, що зображують сексуальне насильство), сексуальне насильство через мережу Інтернет та сексуальне насильство з боку однолітків.

■ Із 1990-х років сексуальна експлуатація та насильство стосовно дітей стають предметом все більшої уваги. Стаття 34 Конвенції ООН про права дитини (КПД) передбачала обов'язок держави захищати дітей від такого типу насильства. У 2000 році Факультативний протокол до КПД з питань торгівлі дітьми, дитячої проституції та дитячої порнографії зміцнив правовий захист дітей від сексуального насильства присвятивши цілий правовий інструмент запобіганню та захисту від цих злочинів.

■ Лансаротська конвенція – це перший регіональний договір, спеціально присвячений захисту дітей від сексуального насильства. Документ, який був ухвалений у 2007 році в Іспанії на острові Лансароте, набув чинності у 2010 році та був підписаний усіма державами-членами Ради Європи.

■ Злочини, що охоплюються Лансаротською конвенцією є мінімальним консенсусом. Заохочується встановлення більш високих стандартів у межах національної нормативно-правової бази певної держави. Такий вид гармонізації має безліч переваг у боротьбі зі злочинами проти дітей на національному та міжнародному рівнях, зокрема:

- ▶ зниження ризику того, що правопорушники можуть вирішити вчиняти злочинні дії в державі-учасниці, в якій діють більш м'які закони;
- ▶ покращення порівнюваності даних на національному та регіональному рівнях; і
- ▶ сприяння міжнародному співробітництву.

ЩО ВИМАГАЄТЬСЯ ВІД ДЕРЖАВ КОНВЕНЦІЄЮ?

■ Згідно з Лансаротською конвенцією держави зобов'язанні запропонувати заходи протидії сексуальному насильству стосовно дітей в межах підходу **чотирьох «Р»** (Prevention, Protection, Prosecution and Promotion): категорії запобігання, захисту, кримінального переслідування та зміцнення національної і міжнародної співпраці.

Запобігання

- ▶ Необхідно забезпечувати дітей інформацією про ризики сексуальної експлуатації та сексуального насильства, а також про засоби самозахисту
- ▶ Осіб, які працюють у постійному контакті з дітьми, потрібно перевіряти та навчати
- ▶ Необхідно здійснювати постійний контроль за програмами втручання або заходами спрямованими на злочинців (засуджених або потенційних), які вчинили дії сексуального характеру

Захист

- ▶ Необхідно забезпечувати шляхи передачі інформації про підозри щодо сексуальної експлуатації та насильства
- ▶ Потрібно створити службу телефонної допомоги або допомоги в мережі Інтернет
- ▶ Необхідно вжити заходів щодо створення програм для забезпечення належної підтримки жертвам та їхнім близьким родичам
- ▶ Потрібно надавати медичну допомогу й екстрену психологічну допомогу
- ▶ Варто впровадити дружнє до дітей правосуддя з метою забезпечення безпеки жертви, захисту її приватного життя, її особистості та її репутації; надважливо, щоб кількість опитувань дітей, які стали жертвою насильства, була обмеженою; опитування повинні здійснюватися у прилаштованому для цих цілей приміщенні, особами спеціально підготовленими для цих цілей.

Кримінальне переслідування

■ Лансаротська конвенція встановлює, що наведені нижче конкретні дії повинні зазнати криміналізації в усіх державах-учасниках цієї Конвенції:

Сексуальне насильство стосовно дітей

■ Вважається заняття діяльністю сексуального характеру дорослого з дитиною. Навіть якщо дитина досягла передбаченого законодавством віку для заняття діяльністю сексуального характеру, сексуальним насильством вважається діяльність, коли дорослий використовує примус, силу чи погрози, або коли дорослий здійснює насильство зі свідомим використанням довіри, авторитету чи впливу на дитину, або в особливо вразливій для дитини ситуації.

Дитяча проституція – сексуальна експлуатація в контексті проституції

■ Це будь-яка форма сексуальної експлуатації дитини з метою вербування або примушування дитини до участі у проституції в обмін на грошову чи іншу форму винагороди або відшкодування (або коли вони обіцяються як оплата).

Дитяча порнографія – Матеріали сексуального насильства над дітьми

■ Це будь-які матеріали, які візуально зображують дитину, залучену до реальної або модельованої явно сексуальної поведінки, чи будь-яке зображення дитячих статевих органів, здебільшого із сексуальною метою. Кримінальне правопорушення може вчинятися шляхом виготовлення такого матеріалу, його розповсюдження або передавання іншій особі, придбання для себе або для іншої особи, володіння ним та свідомого отримання доступу до нього.

Участь дитини в порнографічних виставах – Експлуатація дитини в сексуальних виставах

■ Цей кримінальний злочин містить факт вербування або примушування дитини до участі в сексуальних виставах, або отримання будь-якої користі від участі дитини в таких виставах. Він також включає факт свідомого відвідування таких вистав, до яких залучено дітей.

Розбещення дітей

■ Стосується ситуацій, коли дитина, яка не досягла віку сексуальної зрілості, спостерігає за будь-якою діяльністю сексуального характеру. Це не означає, що дитина повинна брати участь у сексуальній діяльності. Сам факт того, що дитина стала свідком таких дій, повинен каратися в межах кримінального правопорушення.

Домагання дитини для сексуальних цілей

■ Це кримінальне правопорушення, також відоме як «грумінг», стосується умисної пропозиції, зробленої дорослою людиною, зустрітися з дитиною, яка не досягла віку сексуальної зрілості з метою сексуального насилля або його/її експлуатації. Лансаротська конвенція стосується саме таких пропозицій, які здійснюються із використанням інформаційно-комунікаційних технологій та ситуацій, коли злочинець здійснив певні конкретні кроки для особистої зустрічі з дитиною. Однак Лансаротський комітет, що уповноважений тлумачити Конвенцію, рекомендував державам розглянути можливість розширення криміналізації також у випадках, коли сексуальне насильство здійснюється безпосередньо за допомогою мережі Інтернет, а не внаслідок особистої зустрічі.

Сприяння національному та міжнародному співробітництву

■ На національному рівні Конвенція підкреслює важливість прийняття та впровадження загальнодержавних інтегрованих політик, які вважаються ефективними, скоординованими та всеосяжними.

■ На міжнародному рівні співробітництво допомагає країнам виявляти й аналізувати проблеми, знаходити та застосовувати спільні рішення, обмінюватися інформацією та досвідом, боротися з безкарністю та покращувати ефективність заходів запобіжного втручання та захисту.

Моніторинг імплементації Лансаротської конвенції

■ Комітет Сторін Конвенції (Лансаротський комітет) – це орган, створений для здійснення моніторингу процесу ефективного впровадження Конвенції державами-учасницями у власному законодавстві та політиці.

■ Процедура моніторингу поділяється на раунди, кожен з яких стосується конкретної тематичної сфери та водночас охоплює усі держави. Його мета – це активізація зусиль усіх держав навколо конкретного аспекту Лансаротської конвенції. Ця процедура сприятиме обміну перспективними практиками й дозволить визначити недоліки або труднощі в чинному законодавстві або політиці цих держав. У результаті такого процесу Комітет отримує порівняльний огляд ситуації в усіх державах-учасниках Конвенції.

■ Лансаротський комітет також зобов'язаний сприяти збиранню, аналізу та обміну інформацією, досвідом і кращими практиками між державами з метою підвищення їхнього потенціалу щодо запобігання та боротьби із сексуальною експлуатацією та сексуальним насильством стосовно дітей. Подібним чином Лансаротський комітет взаємодіє із громадянським суспільством та іншими відповідними зацікавленими сторонами, забезпечуючи широку та інтерактивну платформу для розбудови потенціалу своїх членів.

ЯК ЛАНСАРОТСЬКА КОНВЕНЦІЯ МОЖЕ ВИКОРИСТОВУВАТИСЯ В ДЕРЖАВІ, ЩО НЕ ВХОДИТЬ ДО РАДИ ЄВРОПИ

■ Сексуальне насильство над дітьми – це явище, яке зустрічається в усьому світі. Лансаротська конвенція розроблена з урахуванням того, що заходи для розв’язання цієї глобальної проблеми не повинні обмежуватися певною географічною територією. Тому до участі у Конвенції може доєднатися будь-яка країна світу.

■ Як комплексний інструмент загальної національної відповіді на всі форми сексуального насильства над дітьми, Лансаротська конвенція сприяє натхненню та надає рекомендації для будь-якого уряду в світі, який бажає розв’язувати цю серйозну проблему шляхом зміцнення своєї нормативно-правової бази.

■ Конвенція також забезпечує міцну основу для підтримки з боку громадянського суспільства та інших відповідних зацікавлених сторін з метою поліпшення заходів реагування з боку влади на усі форми сексуального насильства щодо дітей.

Імплементація Лансаротської конвенції сприяє виконанню основоположного зобов’язання світових лідерів до 2030 року покласти край насильству, експлуатації, торгівлі людьми та усім формам насилля і жорстокого поводження з дітьми. Саме це вважається основною складовою Цілей сталого розвитку ООН.

ОСНОВОПОЛОЖНІ АСПЕКТИ КОНВЕНЦІЇ

■ Лансаротська конвенція – це важливий крок уперед у запобіганні сексуальним злочинам проти дітей, переслідуванні правопорушників і захисті дітей, які стали жертвами такого насильства. Грунтуючись на чинних міжнародних і регіональних правових стандартах, Конвенція поширює їх з метою охоплення та криміналізації усіх сексуальних злочинів проти дітей (вчинених з метою отримання комерційного прибутку або за відсутності такого наміру).

■ Захист дітей – це наріжний камінь цієї Конвенції. Вона зосереджується на повазі до прав дітей, забезпеченні їхнього добробуту, врахуванні їхніх поглядів, потреб та переживань, а також завжди діє у їхніх найкращих інтересах.

■ Лансаротська конвенція вимагає від держав забезпечити офіційне або неформальне надання інформації, створення заходів зі сприяння обізнаності дітей про ризики сексуальної експлуатації та сексуального насильства, а також про способи самозахисту та отримання допомоги.

■ Лансаротська конвенція – це перший міжнародний правовий інструмент, який вимагає криміналізації домагання дитини для сексуальних цілей (грумінг). Протягом останнього десятиліття це кримінальне правопорушення, вчинення якого стає простішим завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям (ІКТ), стає більш розповсюдженим. Лансаротська конвенція вважається важливим інструментом, який зобов'язує держави захищати дітей від цієї форми сексуального насильства та забезпечувати проведення кримінального провадження стосовно правопорушників.

■ Враховуючи транснаціональний характер сексуальних злочинів проти дітей, Лансаротська конвенція включає «принцип екстериторіальності». Він означає, що громадяни або мешканці держав-учасниць Конвенції можуть притягатися до відповідальності за певні злочини, навіть якщо вони вчинені за кордоном.

■ Лансаротська конвенція заохочує держави встановлювати програми або заходи втручання спрямовані на злочинців, які вчинили сексуальні дії, з метою недопущення ризиків повторюваних правопорушень сексуального характеру проти дітей. Будь-які такі втручання не обов'язково повинні вважатись частиною покарань, але можуть стати доповненням для систем охорони здоров'я та соціального забезпечення.

■ Лансаротська конвенція встановлює загальні критерії для забезпечення ефективною, пропорційною та переконливою кримінальною нормативно-правовою базою, імplementованою в усіх країнах. Особливо важливим вважається те, що Конвенція пропонує державам продовжити термін позовної давності на злочини сексуального характеру проти дітей, щоб мати змогу розпочинати кримінальні провадження після досягнення жертвою свого повноліття.

www.coe.int

Розділ «Права дітей» на сайті Ради Європи:

► www.coe.int/children

Контактні дані:

► children@coe.int

Веб-сторінка присвячена Лансаротській конвенції:

► www.coe.int/children/lanzarote

Контактні дані:

► lanzarote.committee@coe.int

Рада Європи із вдячністю відзначає фінансову підтримку Програмі, надану Фондом «Покладемо край насильству щодо дітей».

Рада Європи є провідною організацією із захисту прав людини на континенті. Вона нараховує 47 держав-членів, включно з усіма державами-членами Європейського союзу. Усі держави-члени Ради Європи приєднались до Європейської конвенції з прав людини – договору, спрямованому на захист прав людини, демократії та верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за виконанням Конвенції у державах-членах.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE